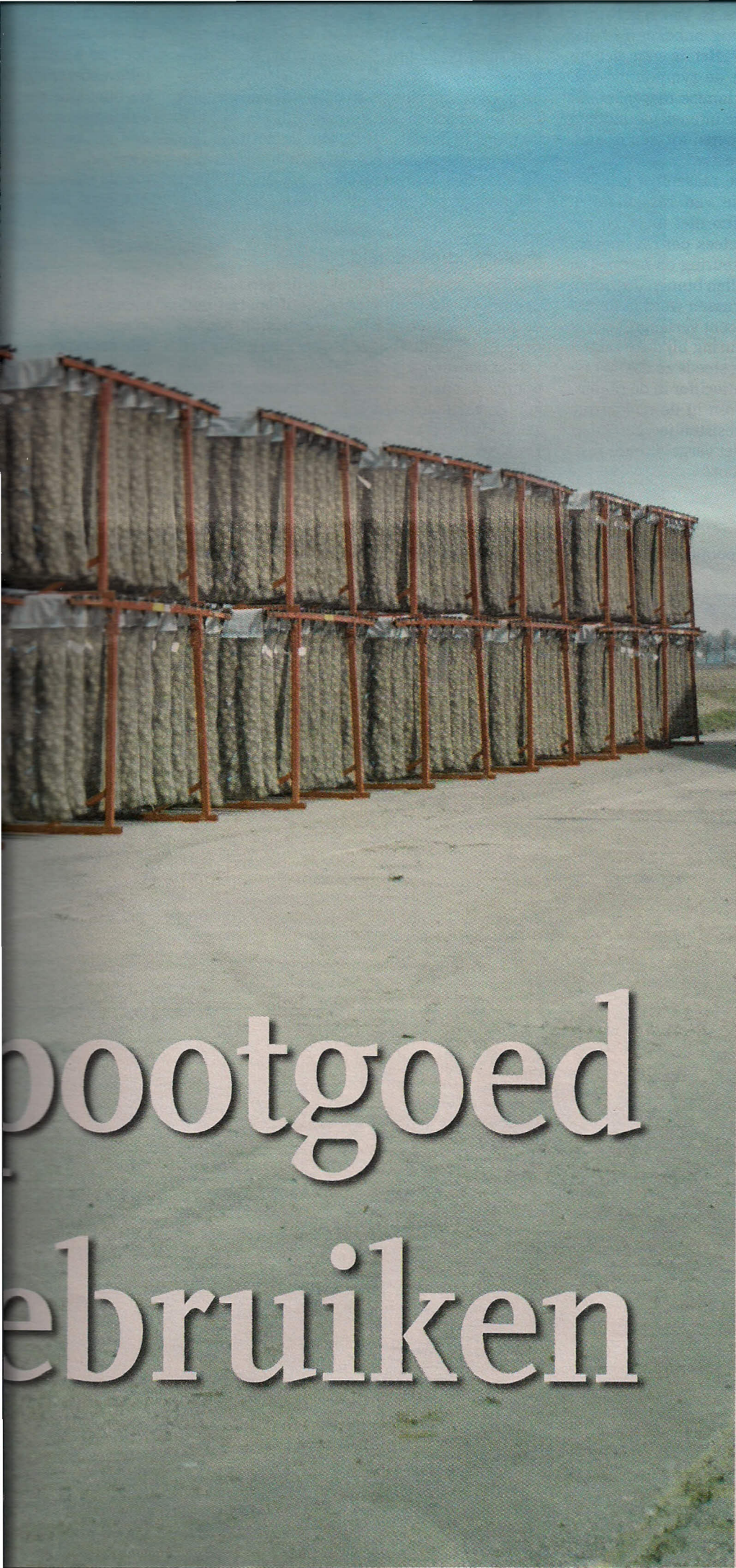

pootgoed gebruiken

zijn. De kwaliteit van pootgoed is in gevaar, al wordt er hard aan gewerkt om die ontwikkeling om te buigen.

Tekst: Harma Drenth

**Fotografie: Marcel Bekken, Ellen Meinen,
Carolien Tiernego, Agrio**

Het Erwinia-project is een voorbeeld van een aanpak waarmee sectorbreed aan de verbetering van de kwaliteit van pootgoed wordt gewerkt. De basis voor het project werd gelegd in 2003, toen 15 procent van het pootgoed werd verlaagd op bacterieziek. Telers, handel, NAK en onderzoeksinstituten staken de hoofden bijeen. Een belangrijke onderzoeksvraag is waar de eerste besmetting vandaan komt. „Telers beginnen schoon met miniknollen en twee jaar later al vinden we soms een latente besmetting of zien we symptomen”, zegt Henk van de Haar van de NAK.

De Schotten zeggen al jaren dat de besmetting onder andere via de lucht komt. Loofklappen zou dan een gevaarlijke bezigheid zijn. „We hebben nog geen aanwijzingen dat die veronderstelling van de Schotten klopt. En besmetting via de grond is ook niet aannemelijk.” In het kader van het project wordt onder meer gekeken naar besmettingsverschillen bij diverse rooitechnieken. Ook het ontsmetten van pootgoed met een warmwaterbehandeling of met ontsmettingsmiddelen wordt onderzocht. De grootste zorg vormt Erwinia chrysantemi. De bacterie kan in koele zomers symptomeloos in het pootgoed aanwezig zijn. Het is voorgekomen dat na uitplanten van dat pootgoed in warme landen 30 tot 40 procent van de planten besmet bleek. „Er gaan stemmen op om van Erwinia chrysantemi een quarantaineziekte te maken, maar de kans dat dit gebeurt is klein omdat het probleem niet beheersbaar wordt door er een quarantainestatus aan te geven.”

De NAK heeft wel een toets ontwikkeld waarmee een besmetting kan worden aangetoond. Ook een andere schadelijke stam, Erwinia atroseptica, kan worden aangetoond. Stamentelers en handelshuizen gebruiken de toets om zelf meer informatie over de gezondheidsstatus van hun S-pootgoed te krijgen. Een nadeel van de toets is echter dat een besmetting met E. carotovora carotovora niet wordt

aangetoond. Voorheen werd aangenomen dat deze stam onschadelijk was, maar uit onderzoek van de NAK bleek dat enkele stammen wel degelijk aardappelen kunnen aantasten.

Y^W-virus

Ook het Y-virus heeft afgelopen jaar voor verrassingen gezorgd. De 'oude' stammen Y-virus zijn vrijwel verdwenen. Bijna driekwart van de door virus besmette planten waren in 2006 aangetast door Y^{nm}-stammen, bleek uit NAK-onderzoek. Bovendien is de Y^W-stam in opkomst. In hetzelfde onderzoek bleek 14 procent van de Y-viruszieke planten door deze stam aangetast. Bij de veldkeuring kan het onderscheid tussen de Y-virusstammen niet worden gemaakt. Duits en Pools onderzoek toont aan dat het virus in sommige rassen vrijwel symptomeloos is. Van het Nederlandse rassenpakket is nog onbekend of het virus symptomen geeft. „Het is van belang dat we inzicht krijgen in de symptomen van de Y^W-stam in de Nederlandse rassen, zodat we weten welke rassen we intensiever moeten bekijken of zelfs extra moeten toetsen in aanvulling op de visuele inspectie.”

De resistentiecijfers in de rassenlijst zijn gebaseerd op de resistentie van rassen tegen Y^a-virus. Die cijfers blijken niet meer zo betrouwbaar. De NAK vergeleek per ras hoeveel was verlaagd bij de veldkeuring en hoeveel in de nacontrole. De verschillen binnen de rassen waren groot. Van enkele rassen werd in de nacontrole meer dan 40 procent verlaagd, terwijl de verlaging in de veldkeuring bij deze rassen minimaal was. „Het is nog steeds zo dat de rassen met een hoog resistentiecijfer in de rassenlijst gemiddeld beter scoren in de nacontrole dan rassen met een laag resistentiecijfer. Maar de variatie in de rassen met vergelijkbare resistentiecijfers is enorm groot.”

Twee rooigroepen

De vaste commissie voor pootaardappelen van

de NAK heeft hierom besloten de rooigroepen aan te passen. Rooigroep 1 en 2 worden samengevoegd tot rooigroep 1. Rooigroep 3 wordt de nieuwe rooigroep 2. De zwakke rassen van de huidige rooigroep 3 gaan naar rooigroep 1, sterke rassen in de huidige rooigroep 2 komen in de nieuwe rooigroep 2. „We baseren ons bij de indeling veel meer dan nu op de gegevens van de keuringen. Daarvoor gaan we langjarige gemiddelden bijhouden”, zegt Van de Haar. „De klasse E in rooigroep 2 krijgt als regel ontheffing van de nacontrole als de teler zich aan de adviesdata houdt. Bij rassen in rooigroep 1 kan dat pas aan de orde zijn onder erg gunstige omstandigheden.”

Gezien de ontwikkelingen bij de Y-virussen is het op zijn minst opmerkelijk dat juist in dit jaar een voorstel is ingediend om de einddata af te schaffen. Verrassender is nog dat het voorstel is aangenomen, zij het met een nipte meerderheid van stemmen, volgens een peiling van LTO Noord. Besloten is dat de einddata voor de klassen S en SE wijzigen in adviesdata. Overschrijding van deze adviesdata leidt niet automatisch tot klasseverlaging. Voldoet de partij in de nacontrole aan de normen, dan blijft de klasse gehandhaafd. De einddata zijn nu voor drie jaar afgeschaft. Na die drie jaar volgt een evaluatie, heeft de NAK toegezegd.

Verantwoordelijkheid

Tien jaar geleden al klonken de eerste geluiden om de einddatum af te schaffen. Het leidde tot heftige discussies. „Het besluit past in deze tijd”, vindt Van de Haar. Telers zijn zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van hun pootaardappelen. Hoe ze die kwaliteit bereiken en vasthouden, is hun eigen keuze. En als ze de kwaliteit niet kunnen halen, vallen ze af. De NAK controleert alleen of de uiteindelijke kwaliteit voldoet aan de normen. „De einddata werden vastgesteld door de vaste commissie voor pootaardappelen van de NAK. Echter, het is het worstelen, omdat je weet dat je telers te kort doet met de einddata. Normingen hebben

op de einddata onvoldoende kilo's, maar kunnen wel kwaliteit leveren.”

Vooraf een aantal stamselecteurs heeft moeite met de afschaffing, weet Van de Haar. „Hun argument is vooral de kwaliteit van het product. De angst is dat iemand die z'n loof op tijd doodmaakt, niet dezelfde opbrengst heeft als de collega die ervoor kiest om het gewas langer te laten groeien. Maar degene die zijn S-pootgoed tot de kerst laat groeien, komt een keer op de koffie; zeker in een luizenjaar. Aan de andere kant, als het wel lukt om het gewas door te laten groeien met behoud van kwaliteit, dan is dat toch prima?”

Prioriteit

Niet alleen stamselecteurs zijn kritisch. Ook de handel is niet onverdeeld enthousiast. Jan Muijsers van C. Meijer bv zegt dat hij zich zorgen maakt. „Alle maatregelen die we in Nederland nemen, moeten gericht zijn op kwaliteitsverbetering. Daar valt de afschaffing van de einddata niet onder. Onze zorg is dat de opbrengst straks meer bepalend gaat worden dan de kwaliteit van het product. Terwijl de kwaliteit de eerste prioriteit moet hebben als we als exportland onze positie willen houden. Maar we leven in een democratisch land, de meerderheid bepaalt.”

Dit jaar zal meteen een goede proef zijn, denkt Jan van Hoogen van Agrico. „Bij uitgeplant pootgoed in het buitenland zien we duidelijk meer virus. Dat zal dit jaar veel selectiewerk vragen”, zegt hij. Wil een teler zijn gewas laten doorgroeien, dan is er achteraf nog altijd de nacontrole van tweehonderd knollen per partij. „We gaan ervan uit dat de betrouwbaarheid daarvan voldoende is. Daarom vinden we het prima als een teler besluit om het gewas langer door te laten groeien. Het is zijn eigen verantwoordelijkheid. En misschien levert het uiteindelijk meer. Hij pootgoed op vorig jaar zijn veel partijen om de einddata te laten verlaagd, dat zal door het verdwijnen van de einddata niet meer gebeuren.”